„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију
а рукописи
уредништву „БРАНИКА“
у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 28 или 35 дин.
на по године: К 14 или 17½ дин.
на четврт год.: К 7 или 8¾ дин

Поједини бројеви стају
10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 потура од реда
ситних слова.

Уредништво и администрација
»Браника« налази се у кући
дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 237. У Новом Саду, у среду 19. октобра (1. новембра) 1905. Година XXI.

Зар тако?

Данашња мађарска криза износи на површину тако ванредне појаве, којима се свако мора чудити. Данас, кад се ломи читав однošај између Угарске и Аустрије, министар-председник *Фејервари* износи свој програм на начин, сасвим необичан, кога до сада било није. Иначе свака нова влада износи свој програм или пред народно представништво, или на начин, који одговара достојанству и озбиљности једне владе. Али Фејервари износи свој програм нити у сабору, нити на какав други званичан начин, већ га износи пред неколико бирача, који му нуде кандидатуру за сабор. Па какав је то још програм и по форми и по садржини!

Програм је тако *дугачак* и у такој бирократској форми састављен, да је немогућа ствар да га Фејервари у каквом *говору* саопшти, као што је то обичај код кандидата, којима се кандидатура понуди. Зато је тај свој програм Фејервари пред бирачима просто прочитао, а према садржини види се, да су поједини делови програма израђени у појединим министарствима по дотичној струци. Иначе говори кандидата кадри су да одушеве бираче, али у читаном програму Фејерваријеву нема ниједне ставке, која би била кадра да одушеви бираче. То је сасвим *сувопарно* бирократско излагање тобожњих задатака нове владе.

Но нас не би се тицало све то по својој форми, већ нас се тиче, како Фејервари мисли решити велику мађарску кризу, како он замишља однošај према мађарској коалицији, а како према немађарским народима.

У последњем погледу изалази нешто страшно на површину. *Фејервари ни не спомиње немађарске народе — као да их нема на свету!* Изгледа, да се Фејервари и боји споменути немађарске народе, како се не би замерио мађарским државницима, а наиме како се не би замерио мађарској коалицији, а особито Кошутовцима. Могло се очекивати, да ће Фејервари у свом програму бар толико нагласити, да би се имао донесени и правно постојећи народносни закон, наиме XLIV. зак. чл. од г. 1868. по својој садржини од свију власти извршавати. Али не само да у Фејерваријеву програму тога нема, него он наглашује и сву тежину ставља у оно, да се мађарски језик има још већма неговати, шта више у његову програму има и та *новина*, да препарандије и у појединих конфесија имају постати државне установе, како би се „национални језик“ имао у њима култивирати. Што се тиче пак језика у војсци, то се програм Фејерваријев сасвим ставља на оно становиште, да би пуковнијски језик имао бити мађарски и у оним пуковнијама, у којима војници не припадају мађарској народности.

Овај програм дакле, осим команде, потпуна је **капитулација** *пред коалицијом.* Управо програм Фејерваријев у многом је не само сличан, већ, ако изоставимо жељу за мађарском командом у заједничкој војсци — истоветан са програмом барона *Банфија*, тога великог мађарског шовинисте.

И Фејерваријев програм носи на себи обележје шовинизма. Је-ли тиме хтео да ласка коалицији и Кошутовцима, је-ли мислио да ће таковим програмом моћи задобити коалицију и Кошутовце? Да је у том успео, о том *нема ни трага*, јер сва јавна мађарска гласила најодлучније одбијају и побијају Фејерваријев програм. Према томе Фејервари са својим програмом *увредио је у највећој мери немађарске народе, а ни у чему није задовољио мађарске државнике и коалицију.*

Кад човек прочита Фејерваријев програм, па ако се држи да је тај програм инспирација бечких кругова, онда не зна човек, шта да мисли о тим бечким круговима. Ако су они инспирирали тај програм Фејерваријев, то изгледа, да су били као у некој забуни. Зар ти бечки кругови могу и смеју игноровати милијоне немађарских народа, који сачињавају већину становништва Угарске? Зар судбина Угарске зависи само од мађарскога племена, од политике мађарских државника? Зар је за будућност монархије равнодушно, какав ће положај заузети, хоће-ли бити задовољни или незадовољни оних *дванаест милијона* немађарских народа у Угарској? Зар су збиља ти милијони становништва такова quantité negligeable, да их једна угарска влада може и сме *игнороваши*, и то такова, за коју се каже, да представља интересе монархије према тежњама Кошутоваца за стварање једноплемене мађарске државе, а с тиме у свези са тежњама за персоналном унијом?

Заиста је то тужан утисак, који мора обузети све немађарске народе, кад себи предоче нови Фејерваријев програм! За ових тридесет и осам година немађарски народи нису нигде налазили заштите, те ни у оном, да се донесени и правно постојећи народносни закон изведе. Па сада још долази Фејервари са својим програмом, који положај немађарских народа не само не побољшава, већ га *погоршава!* Шта смо ми онда немађарски народи, кад се о нама не води ни рачуна? Шта смо нас три милијона Срба и Хрвата, кад се ми Срби и не спомињемо, а Хрвати само мимогред и то не као народ, већ као географски појам Хрватске?

Ми држимо, да је то велика обмана Фејерваријева односно оних кругова, који су му програм инспирирали, кад држе, да оно, што је Фејервари у свом програму рекао да се препоручи мађарским државницима, мађарској коалицији и Кошутовцима у погледу превласти мађарског језика у школама и у пуковнијама — да је то кадро задовољити данашњу коалицију. Оно пак, што иде изван круга овог дела програма, наиме у погледу изборне реформе, финансијалних и економних питања, то је опет нешто тако непотпуно и магловито, да никога не може задовољити, ни мађарску коалицију ни немађарске народе.

Ако би немађарски народи и могли нешто добити са општим тајним гласањем, то би ово морало бити тако изведено, да немађарски народи могу збиља доћи до манифестације своје воље. Али ако се остави и даље досадањи шовинистички чиновнички апарат, то и опште тајно гласање неће много помоћи немађарским народима. Фејервари пак у свом програму не само да нема ништа против тога да се „национална“ политика у унутрашњости и даље продужује, него хоће да је још и даље утврђује и проширује. Према томе, опште и тајно гласање, које мађарски државници, мађарска коалиција и Кошутовци одбацују — не може ни немађарске народе задовољити, кад се с друге стране тежње коалиције у свом обиму, осим мађарске команде, потпуно потпомажу.

Да има разбора у мађарској коалицији, мађарски државници у тој коалицији могли би употребити расположај немађарских народа услед Фејерваријевога програма, да им пруже руку помирења па да им кажу: Ви видите, да се од Фејерварија, од бечких кругова немате ништа надати, па ходите у наше коло, да заједнички порадимо на што већој самосталности наше отаџбине, па ћемо ми знати већу и бољу бригу водити за вас, него бечки кругови. *Али шта ћемо, кад таковога разбора у мађарској коалицији нема!* Баш у овом тренутку, кад се коалиција најжешће бори против Фејерварија и бечких кругова, Кошутовачки листови, а наиме „Еђетертеш,“ доноси чланак, да треба *све школе*, па и конфесионалне и најниже, узети под државну управу, тако да се у тим школама не само *учи* мађарски језик, већ да се и сви предмети *предају* на мађарском језику, тако да те школе буду потпуно мађарске школе, јер само тим начином могуће је створити националну мађарску државу!

Можемо-ли ми имати поверења у онима, у којима смо се већ једаред преварили? После октобарске дипломе мађарски државници чинили су највећа *обећања*, која су кадра била немађарске народе задовољити, а после ниједно обећање држали нису, па за ових тридесет и осам година мађарски шовинизам тако је на више скакао, да данас сасвим отворено захтева да се немађарски народи претопе у „nemzet“. Можемо-ли имати поверења у Кошутовцима, који су некада иза леђа српских посланика на угарском сабору овима довикивали: Вешала вама! Који су поступак пок. Коломана Тисе против Светозара Милетића потпуно одобравали као и све оно, што је исти Тиса против нас Срба одређивао?

Тежак и мучан је данас положај немађарских народа у Угарској, па и српски народ у овим крајевима са тим тешким положајем колеба се овамо и онамо, па не зна, којим правцем да пође. Бечки кругови, као што се из програма Фејерваријева види, *повлађују* мађарској коалицији у погледу „националне“ политике против немађарских народа. С друге стране пак мађарска коалиција охоло стоји на своме „националном“ становишту и не тражи, те и неће додира са немађарским народима.

У таким приликама могу-ли се немађарски народи, могу-ли се Срби придружити коалицији? Јасна је ствар, да то не може бити. Зато се и немађарски народи, те и Срби *морају сасвим резервисано држати.*

Фејерваријев програм, који мађарска коалиција сасвим одбацује, уједно је и велико *разочарање* за немађарске народе. Они милијони немађарских народа могу да довикну Фејерварију: *Зар баш тако?* Зар смо ми, милиони, у нашој заједничкој отаџбини тако мајушни и тако незнатни, да је слободно једном министру-председнику, који је добио мисију да уставно пацифицира Угарску — да нас потпуно *игнорује*, као да нас и нема на свету? И опет морамо рећи: *Зар баш тако?*

Шта се мисли и шта се намерава у Бечу, да се једном мађарска криза реши — не знамо. Али из програма Фејерваријева видимо толико, да тај програм није кадар задовољити ни коалицију, ни немађарске народе.

Данашње стање у Угарској може бити од најгорег утиска у иноземству, може да упливише на јавно мњење о потресеном положају наше монархије. Наша монархија виндицира себи неку мисију према европском Истоку. А шта могу казати народи на Балканском Полуострву, кад Фејерваријев програм, кад бечки кругови потпуно игноришу дванаест милијона немађарских народа у Угарској, те их хоће да укалупе у један систем, који значи опасност за њихово народно биће.

Немађарски народи, па и српски народ, неће очајавати. Наше време мора доћи, мора доћи време правде и правице, а међутим ћемо се тешити оном хришћанском изреком: *Трпен спасен!*

П—Д.

Бан гроф Пејачевић у Срему.

Ириг, 15. (28.) октобра 1905.

Све наше новине баве се доласком бана Хрватске, Славоније и Далмације у наш китњасти Срем, тумачећи његов долазак с разних гледишта, а по томе су и комбинације разне. Ми се у исте нећемо упуштати, само ћемо нагласити, да су овакове посете потребне како за државну управу, тако и за интересе народа. Добро је, када управници народа разаберу за његово расположење било у коме правцу и питању, па његовом привредном и културном стању, па према томе после удешавају рад за напредак и препорођај земље. Ми ћемо се само укратко дотаћи питања, *да-ли су Срба требали овако предусрести главара земље, као што су га фактично лепо и од срца предусрели, и шта је могло масу народа српског покренути, да бану сремски овакав величанствени дочек?*

То је питање, које ћемо бити слободни укратко, наравно са свога гледишта, да расправимо колико и

како ми исто схватамо, те колико прозиремо силу и снагу душевну, која је народ покренула. У маси нашега народа је *све*, што га као засебан народ обележава и он та своја обележја, као оно пуж своје рогове, испољава од времена на време, када то устреба, да покаже, да он само тако хоће да живи, са тим обележјима и особинама, којима се разликује од других народа. Отуда искрсавају често његови захтеви, да се та обележја његова респектују, да се његове жеље у тим смеровима остварују.

Видео је народ, да се око тих његових жеља води годинама борба, а врло слабо успеха а пошто осећа, да без остварења својих идеала нема му будућности, покушава ево, да и на другом месту потражи потпоре за своје скромне жеље и свој напредак. Тако је он прегао, да свога главара дочека, да изађе пред њега отворена и искрена срца, да га позове у помоћ, да се и његове жеље ма и постепено остварују, а народ ће бити увек приправан, да љубав и оданост у свако доба узвраћа.

Тако ћемо сада доћи до „интерконфесионалног закона“ те бити у верском одношају мирни у својим домовима и цркви. После ће доћи и остало. Ириг не само да је био окићен заставама, него је заиста и силан народ изишао пред бана, да докаже, како га искрено, са српским гостољубљем дочекује, како му са поверењем излази на сусрет, те како тежи, да и он *стекне поверење главара земље* и задобије његову наклоност за праведне жеље своје, а уједно да упозна српски народ као честита и верна члана државне заједнице, који то поверење у пуној мери и заслужује. Ми то настојање народно потпуно одобравамо, јер љубав и поверење заиста могу много, а видели смо у прошлости, да нерасположење код неких н. пр. Тисе, Мажуранића и т. д. закоче точак напредног развитка за деценије.

У општини је примао бан разне депутације. Општинско заступство под водством општинског начелника г. Јоце пл. *Рогулића*. Депутацију грађанства иришког предвео је прота, преч. г. Васа *Николајевић*, депутацију иришког котара предвео је председник сабора и наш посланик Васа *Ђурђевић* и т. д. Сви су говори били смишљени и бан се на сваки лепо захвалио. Пред српском школом дочекало је бана учитељство котара иришког и силан народ и ту га је поздравио равн. учитељ и председник учитељског удружења г. Стеван *Радић*, што се бан у подужем говору захвалио, нагласивши, како се радује, што учитељство схвата свој задатак, те одваспитава држави верне, честите и вредне држављане. За тим је дошао у школе, где је дао испитивати школску децу. Испит је подуже трајао, те испао на опште задовољство. Посетивши још цркве, оставио је бан Ириг у пола шест сати, те уз звоњаву звона, пуцањ прангија и усклике „живео!“ те праћен од многих каруца и грађана отишао у Руму, где је то вече био банкет. Чули су се на једноме месту и узвици: *„живила задарска резолуција!“*

Тако дочекасмо бана, а он је задовољан и расположен оставио Ириг, јер се уверио, да је овај дочек био од срца, никако извештачен.

Д.

Нацрт адресе
народне странке у Србији.

Народна странка, коју су 2. октобра у Београду образовале уједињена народна (национална) и либерална демократска странка, поднела је у српској Народној Скупштини такође овај нацрт адресе на краља Петра. Та је адреса без сумње најбоља и она одговара правим интересима Србије.

Она гласи:

Ваше Величанство,

Сазвана у редован сазив и спремна да приступи намењеним законодавним пословима, Народна Скупштина, под свежим утиском срдачности поздравних речи Вашег Величанства, сматра за прву и пријатну дужност да се Вашем Величанству топло и искрено захвали.

Навршено пунолетство Његовога Краљевскога Височанства Престолонаследника Ђорђа, које је пуном радошћу загрејало родитељско срце Вашег Величанства, наилази непосредно одзива и код свих чланова Народног Представништва. И Народна Скупштина жури се да што пре и што свесрдније удружи своју радост са радошћу Вашег Величанства. Народна Скупштина се радује старању Вашег Величанства да Србија, када Богу буде угодно, у Његовом Краљевском Височанству Престолонаследнику Ђорђу добије Краља задахнута заветном мишљу Српскога Народа и дужностима Уставнога владара.

Престолонаследниково пунолетство и путовање Вашега Величанства по Народу, биле су само нове прилике, у којима се Ваше Величанство могло уверити о љубави народа према своме владару, кад он своје узвишене дужности врши са владалачким достојанством и са пожртвованом преданошћу и искреношћу.

Вера Вашег Величанства да је народ задовољан уставним поретком и да ће се путем уставности и парламентарности и живим радом на унапређењу моралне, умне и материјалне снаге у народу подићи опште благостање, добиће још стварнију потврду, ако се свима грађанима српским зајемчи и лична и имовна безбедност и подједнака заштита закона. Јер је изван сваке сумње, да су данас лична и имовна безбедност, у појединим крајевима Србије, толико занемарене, да честе и скупе жртве бацају у бригу сваког искреног пријатеља наше отаџбине и њеног правилног и мирног напретка.

Ваше Величанство,

На вашем су поколењу несумњиво велике дужности, да напорним, здравим и позитивним реформама поступно омогућава јаче и рационалније напредовање по свима гранама нашег државног и друштвеног живота.

За то се, свакојако, тражи и већа сталоженост у свима јавним односима и претпоставља дуг и непрекидан мир у земљи. Политичко васпитање нашег народа све ће јаче доприносити његовој партиској трпељивости и тиме указивати на његово здраво разумевање политичких слобода. Тачно схваћен значај општинске самоуправе и примена њена без партизанске тесногрудости успехом ће обележити снажан утицај ове установе на политички развитак нашег Народа.

Народна Скупштина обратиће потребну пажњу свима предлозима законским, који буду поднесени на решавање, а учиниће све што од ње зависи, на пољу привредноога, финансиоскога и у опште културнога стања своје отаџбине. Народна Скупштина верује да унутрашње сређена и јака и непрекидном пажњом према интересима целога Српства заузета Србија, мора бити и виднија културна жижа, у коју би се стицале све српске тежње, намењене остварењу праведних аспирација Српскога Народа.

Односно трговинских уговора, Народна Скупштина очекује да Влада уложи сав свој труд и старање, да нарочито од суседне Аустро-Угарске монархије добије повољне услове за наш извоз у ту земљу. Ветеринарном конвенцијом на коју наша извозна трговина нарочиту важност полаже, ваља потпуно обезбедити извоз стоке и повећати број извозних тачака.

Народна Скупштина са пажњом ће проучити буџет, који ће јој Влада Вашег Величанства поднети и трудиће се да њиме измири потребу штедње потпуним и стварним задовољавањем свију државних потреба. Једна солидна финансијска управа мора избегавати сваки привидан успех, који би се могао постићи по цену занемаривања државних дужности и народних потреба.

Предлозима закона о чиновницима и закона о уређењу централне Управе постигао би се стваран успех само онда, ако би се њима одабрало спремно и савесно чиновништво, обезбеђено партиског гањања, неједнакога награђивања и у опште неправедних поступака. Њима се у исто време мора обезбедити успешан надзор над радом чиновништва и подићи моралан ниво, на којем се оно налази.

Ваше Величанство,

Народна Скупштина је убеђена о потреби наоружања наше војске, и са патриотском готовошћу изаћи ће на сусрет предлогу, да се та потреба потпуно подмири. Са тим расположењем Народна Скупштина очекује да ће се Краљевска Влада побринути да се и то питање реши што пре и са што повољнијим условима, и да свој, у том погледу неодређен наговештај, замени јасним објашњењем. А да би војска, узданица и понос Српског Народа, што боље и потпуније одговорила својим узвишеним дужностима и оправдала све наде, које се у њу полажу, она мора, сем доброг наоружања, бити и морално јака и непрекидно задахнута духом другарства, дисциплине, војничке субординације и једнодушним схватањем својих светих задатака. Међутим, извесни појави наводе Народну Скупштину да Краљевској Влади скрене озбиљну пажњу и на моралну страну односа у нашој војсци. Народна Скуп-

ЛИСТАК.

Чича Богдан.

Било је одприлике 9 сати у вече. Дошли су још за вида у крчму, а сада су мало напити били. Чича Богдан говорио, онако надалеко и широко, како само пијан човек уме. Сасвим је подсео кума и налактио се на сто.

— Ето видиш куме, тако је то, од кад сам жену сахранио. Све ми натрашке иде. Није чудо, што човек поред винца тражи утехе. Морам се како-год тешити. Пиће одцело је прво виноград. Сад већ ни земља није чиста. За мене ме није брига, али шта ће бити са оно двоје дечице?

— То је зло куме. Па зар не можеш обилазити крчму?

— Хе мој куме, та кад год устанем, увек кажем у себи: нећу више у крчму ићи. Не знам како се то догоди, а ја се увек у крчми створим. И сад у недељу кад сам се пробудио, сетио се свога пијанства, па сам помислио боље да ме нема на свету. Један пут је звонило на јутрење. Тако је брујало звоно, баш као кад смо жену сахрањивали. Од то доба није тако звонило. Био сам жалостан. Узео сам децу за руке. Мислио сам, кад се пред Богом заветујем, боље ћу одржати. Како смо поред комшије Мате прошли, а капија била је отворена, видио сам како мати мање женско дете чешља. Друга деца била су већ у свечано руво обучени. Само сам погледао на мог Јосифа и Марију. Стегло ми се срце. Ко ће Вашу бригу водити, мислио сам. Децу сам загрлио. Но, идите лепо у цркву! Ако ја не дођем, дођите сами кући! Нисам отишао. У вече донели су ме кући пијаног. Пиј куме! На бело! За моју љубав. Куме! Е, тако је то. Три године, како сад салаш пијем.

— Зло, велико зло... Ја знам лека.

— Па кажи, куме!

— Препиши сермију на децу!

— Бог те благословио куме, за ову реч! Како се ја нисам тога сетио!

Био је боље расположен.

— Авраме, дај туце свећа на астал! И вина 12 холби! Твоја девојка нека донесе! Пурко, фајту ти циганску, засвирај мало! Последњи пут се веселим!

Али није било последњи пут. Сутра дан, кад је адвокату пошао, срео се са Антом Одмараловим.

— Куд си наумио шогоре?

— Идем код адвоката, да препишем сермију на децу.

— А зашто? Ваљда не могу да дочекају очеву смрт?

— Попио бих.

— То је друго шта. А да-ли си ти шогоре то промислио? Јер после нећеш онда ништа имати. Коштаће те доста новаца. Адвокат, па грундбук, па штемпли, па шта ти ја знам. То увек напред треба промислити. Ето баш смо код Аврама, па поред чаше вина, можемо се посаветовати.

Ушли смо. Тамо смо и засели. О препису ни спомена.

Није прошла ни година дана, а суд прода Чича Богданову земљу. Онда се тек одао пићу. Кућа је још његова била. Сто пута је пошао да обиђе своју бившу земљу, да види како нов газда земљу обрађује? Чуо је да хоће пшеницу да сеје. Сто пута се натраг вратио.

— Каква посла имам ја тамо? И тако није моја више! Још би казали да плачем за Селиштем.

Напослетку ипак је отишао. Тежња је била јача од охолости.

Било је у јесен. Баш су орали Селиште. Једно време је само гледао и главом махао. После је поздравио ишпана.

— Добар дан!

— Бог добро дао! Земљу гледате? Ето оремо.

— Видим.

Ишпан је приметио, да чича Богдан није задовољан са нечим.

— Има фалинге.

— У земљи?

— Није. У орању.

— У орању? Како то може бити? Та наш плуг у целом хатару најбоље оре.

— Баш то је и фалинга! Није то к'о друга земља. Познајем јој сваку грудву. 25 година орао сам. Та земља је оном добра, ко јој нарав познаје. Али ако се дубље од шаке оре, онда не вреди ништа.

— Варате се чича Богдане. Ми увек тако дубоко оремо, па зато нам је и летина најбоља.

— Ал' није на овој табли.

— Та ето суседна табла је исто така. Све једно је то.

— Није то све једно. Ова земља је — осим оне хумке — такова, као да није у овом хатару. Сасвим јој је друкчија нарав.

Ископао је орање шаком и тако показивао.

— Видите господине ишпану, доле је друкчија, а горе је друкчија.

— Кад смо већ тако почели, тако ћемо и даље орати.

— Ја сам каз'о. Не заповедам ја.

Дуго није ни речи проговорио.

— А шта ће те сејати?

— Пшеницу.

— Неће бити добро.

— Зашто?

— Није овде никад добро жито родило. Увек је било пуно главнице.

— Кад сте рђаво семе посејали.

— Можете ма какво посејати. Ја што знам, то знам. 25 година не лажу.

— Немате право. Видићете на лето. У целом хатару неће бити бољег жита.

— Добро, ја сам каз'о. Није моја штета.

Али зато је сутра дан отишао у дворац код грофа. Он га је већ познавао.

— Молим покорно, дошао сам због земље.

— Због које земље?

— Селишта.

— Но?

— Та овај, само сам зато дош'о, кад већ неможе у орању помоћи, кад се дубље

штина је достојан и савестан тумач осећања и жеље целог Српског Народа кад изјављује: да дисциплина и морално јединство, како у официрском кору, тако и у целој војсци треба да буду вазда на достојној висини. јер без њих нити има, нити може бити праве војске у опште. Безгранично предан интересима који чине суштину саме установе војске и њене узвишене мисије, Народ Српски је вазда до сада приносио, као што ће и сада драговољно принети, све жртве потребне за материјално развијање и напредовање своје војске. А по томе, он има несумњиво право да захтева, да војска његова буде и у моралном погледу снажна и увек спремна да својим дужностима одговори и потпуно и достојно: и јуначких предања своје Заставе и вечито поносној и светлој успомени и завештају наших славних предака и надама Српског Племена.

Ваше Величанство,

Народна Скупштина је примила са поверењем изјаву Краљевске Владе да се *традиционалне братске везе са Русијом* и везе међусобних суседских интереса са Аустро-Угарском монархијом одржавају у најбољем стању. Исто тако, Народна Скупштина је склона примити са задовољством и уверавања о сталним пријатељским односима са државама суседних и сродних нам балканских народа. Народна Скупштина верује да ће јединство расе и крвно сродство, које спаја Српски Народ *Србије и Црне Горе* допринети, да *односи између ових српских земаља буду све интимнији.* Желети је, у исто време, да и односи Србије са Кнежевином Бугарском пређу са магловитог терена нада на реалнију и поузданију основу процењивања боље будућности оба ова народа, са претходним обезбеђењем наших националних интереса, не искључујући ни односне интересе Бугарске и осталих сродних нам балканских народа.

(Свршиће се.)

Политички преглед.

— **Хрватска академска омладина у Бечу.** У четвртак у вече су у Бечу хрватски студенти држали збор који су посетили и многи српски студенти. На њему се говорило о односу Угарске према Хрватској и једногласно је донета оваква резолуција:

„Хрватска академска омладина са одушевљењем поздравља ријечку резолуцију својих посланика, потпуно одобрава нови преокрет у хрватској политици и изјављује да је солидарна са својим вођама, чијој патриотској и иницијативи жели најбољи успех. Истовремено осуђује најоштрије сваку супротну акцију, која може користити само оном кобном елементу, који већ столећима притиска хрватски народ и смера његову потпуну пропаст“.

— **Народна странка у Србији.** „Српска Застава“ појавила се први пут као орган народне странке. На уводном месту штампане су одлуке које су донесене 2. октобра на заједничком збору изасланика и председника обеју странака. Одлуке су ове:

Обе странке спајају се у једну, под именом народна странка.

Народна странка посвећује се одсудно националним тежњама српског народа и непрекидном раду на њиховом остварењу; у унутрашњој политици она ће стојати на темељу строге уставности и парламентарности, рачунајући на потпору свих оних елемената, који иста начела исповедају.

Главном одбору странкином ставља се у дужност, да изврши ревизију програма и статута националне странке у духу идеја, коју су обе странке заступале у својим органима „Српској Застави“ и „Србији“.

Орган народне странке биће „Српска Застава“ и у целој земљи извршиће се организација странке по окрузима и срезовима.

У истом броју објављена су имена чланова главног одбора, у који су ушла 24 члана из Београда и 17 чланова из унутрашњости.

Председник главног одбора је г. С. *Рибарац*, потпредседник др. В. *Вељковић* а секретари г. г. др. М. Р. *Поповић* и Милутин *Ташић*.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 18. октобра 1905.

— **Ухваћена дружина, што је правила лажне 50-Крунаше.** Полиција је ухватила једну дружину у *Вилову* (у Бачкој), што је правила лажне банкноте од 50 круна. У недељу су нашли и машину за прављење новаца. У тој дружини били су Марко *Момиров*, Ђока *Симонов* и Мерима *Стојићева*, сви троје из Вилова, и један Мошоринац по имену Вељко *Ђомпаров*. Јуче су сви предани у истражни затвор новосадског кр. судбеног стола.

— **Багателисање српске заставе.** Пишу нам из *Срема:* „У уторак 11. октобра о. г. при долазку бана Хрватске и Славоније у Митровицу био сам тамо и приметио сам, како је тамошњи градоначелник Ђира пл. *Милекић* ушепртљио у погледу српске заставе на градском поглаварству. Ђира пл. *Милекић* дао је на градско поглаварство само хрватску заставу истакнути, а српску је оставио на тавану за оцаком да се и даље суши.

Још је жалосније ово, јер на српској православној цркви поред царске и српске заставе, вио се и хрватски барјак, а на оближњој римокатоличкој цркви био је само хрватски истакнут.

Жалосно је, што Милекић као Србин, тако мало уважава српске осећаје. Ал' то смо ми од њега давно свикли!“

— † **Антоније барон Јовић.** У Вараждину је 10. (23.) о. м. напрасно умро *Антоније* барон *Јовић* од Сигенберга, капетан у кр. уг. 10. домобранском хусарском пуку. Покојник, који је био тек у 40-ој години живота, био је потомак чувене српске породице барона Јовића. Мртво тело му је пренесено у родно му место Стари Бечеј, где је 14. (27.) о. м. сахрањено у капели баронице Еуфимије Јовићке уз опште саучешће. Мир пепелу његову!

— **Кнез Арсен Карађорђевић — армијски генерал.** Београдска „Штампа“ бележи с резервом глас, да ће ускоро кнез *Арсен Карађорђевић* бити наименован за армиског генерала са седиштем у Нишу. Пре тога очекује се наименовање кнеза Арсена за почасног генерала у Русији.

— **Исправак.** У чланку „Хоће-ли одахнути“, што је изишао у прошлом броју „Браника“, а у трећем ступцу стоји „. . . . тамошњи српски народ после дугога времена неће одахнути“, а треба да стоји: „. . . . **хоће** одахнути,“ што се овим исправља.

Новости са стране.

— † **Генерал Драгомиров.** У суботу на ноћ умро је на своме добру у черњиговској губернији руски генерал *Драгомиров.*

Своју војничку каријеру отпочео је Драгомиров као професор Николајевске генералштабне академије, а за тај позив спремао се дуги низ година, проучавајући метод предавања у разним војничким школама на страни. Као професор био је необично омиљен у круговима својих ученика. Чувени војнички ауторитети у руској војсци јесу његови ђаци. Александар III. био је такође слушалац његових занимљивих и поучних предавања.

Пред објаву рата аустро-пруског 1866. год. напустио је професуру, и отишао на бојиште да присуствује као званични изасланик војног министарства.

У руско-турском рату био је командант дивизије, и први прешао Дунав. На Шипки је рањен а после рата је заузео положај управника николајевске генералштабне академије. За команданта кијевског војног округа постављен је 1889. год. Оставио је знатан број војничких дела, а по политичким начелима био је словенофил.

— **Думба и гђа Саблина.** Читаоци ће се сећати оног скандала, што га пре неког времена начинише тадашњи аустро-угарски посланик у Београду, др. Константин *Думба* и жена секретара руског посланства, гђа *Саблина.* Саблин се због тога развенчао са женом, коју је сад узео Думба. Ономад су се венчали у Варшави. Е, па нека им је срећно!

Позив на претплату.

Са 1. октобром о. г. наступила је последња четврт претплате за „Браник“. Ми смо са 1. јулом о. г. у интересу српске публике, поред наших материјалних жртава, повећали формат нашем листу, а настојали смо, да му садржина буде што боља и што разноврснија.

Према држању „Браника“ стекли смо велико поверење српскога народа у овим крајевима, те желимо то поверење да и на даље оправдамо.

„Браник“ је сасвим независан лист и упућен само на потпору своје читалачке публике. Зато, кад нам се свестрано одобрава правац нашега листа, држимо, да ваља српска публика да се свестрано одазове претплатом на наш лист, како би га могли још боље оснажити и усавршити.

Према свему овоме, молимо наше досадање претплатнике, да благовремено обнове претплату, како не би било прекидања у шиљању листа

Претплата је „Бранику“:

На годину . . . 28 кр. или 35 дин.
На по године . 14 кр. или 17·5 дин.
На четврт год. 7 кр. или 8¾ дин.

Напомињемо, да се може претплатити и месечно са 2 К. 35 пот.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 5. (18.) октобра. 1905

Управа и уредништво „Браника“.

НОВИЈЕ.

Петроград, 17. октобра. Телефони, електрично осветљење и трамвајн не раде. Прекинута је телеграфска веза с Москвом. За сад је у вароши мирно.

оре него што нарав изискује, барем да кажем, да неће бити добро тамо жито сејати.

— Зашто?

— Та земља није за жито. Увек је главничаво.

— Јесте-ли говорили са ишпаном? Његов је то посао.

— Говорио сам. Неће да ме послуша. Зато сам баш и дош'о. Жао ми је земље, волем је, макар да није више моја.

— Хвала на труду. Промислићу се о томе.

Баш зато је заповедио, да на Селишту жито посеју. Био је радознао на резултат.

Чича Богдан је имао право. Била је добра година. Милина је било погледати по хатару. Само Селиште није ваљало. Жито је било ретко, а клас закржљавио. Као да је измлаћен. Једва је дало троструко семе. И то је главничаво.

Сад је чича Богдан чешће обилазио Селиште. Волео би да се нађе са грофом, те да му задовољштина тим већа буде. Набрзо је био срећан.

— Имали сте право, чича Богдане, — рече гроф.

— Та за 25 година могао сам јој нарав сазнати.

— Шта Ви мислите да сејемо на годину?

— Прво треба плиће орати. Посејте раж. До године детелину. Али прво добро нађубрите.

У јесен је чича Богдан са задовољством гледао, како Селиште плитко ору.

Гледао је цело јутро до ужине. На онда је узео плуг од слуге и даље орао.

— Иди на салаш, ради други посао! Ја ћу у место тебе орати. Досп'о сам.

Гроф је дојахао да обиђе ратаре. Одма је приметио чича Богдана за плугом. Мислио је да оре за надницу. Мало се зачудио. Дојахао је близу њега.

— Колика је сада надница?

— Не тиче ме се! — увредљиво одговори чича Богдан.

— Мислио сам да у надницу радите.

— Ја? Богдан Пијанковић? Ни на другом месту, а камо-ли на Селишту! На мојој земљи! Волем је, па зато орем.

И други дан је орао. Од то доба, код сваког посла, увек је био на Селишту. Код сејања, код косидбе, код возидбе, али о надници ни проговорити пред њиме.

У јесен гроф му је послао једну краву. Поручио је да поздравља чича Богдана и кад год пију млека, да га се сећају.

Други дан је чича Богдан отишао у дворац.

— Јављам покорно довео сам краву натраг.

— Зашто? Вама сам је поклонио. Водите је само кући!

— Не мож' бити. Знам, зашто ми је дао господин гроф. Зато ми и не треба.

— Зар тако волете вашу земљу?

— 25 година орао сам је.

— Знате-ли шта? Даћу вам је под аренду. Још ћу и новаца позајмити. На добро место дајем, не бојим се.

— Шта? Селиште да узмем под аренду? Моју земљу? Никад.

Гроф се некако пријатно осећао, што чича Богдан са тако великом љубављу о земљи говори.

— Кад нећете под аренду, а ви је купите натраг.

— Немам новаца.

— Платићете ми, кад можете.

— Нема на земљи божијег благослова ако је све дуг. А јел' баш збиља мислио господин гроф? За цело би продали Селиште, кад би могао платити?

— За цело. Али само вама.

Чича Богдан је у повратку, целим путем о томе мислио. Од то доба постао је сасвим други човек.

Док је земља његова била, није знао ценити. Кад је на добош отишла, осећао је како му је уз срце прирасла. Нада, да ће је натраг моћи купити, оплеменила га је.

Мануо се пића. И време је било. И кућа би већ скоро земљиним трагом отишла.

Добро му је дошла једна аренда. У новац је претворио, што год је могао. Још је узајмио и целу готовину у аренду уложио. Радио је као прв, а штедљив до крајности. Како му је имање расло, тако је и расположенији бивао. Осећао се јаким, здравим и задовољним.

Кад му је време допуштало, отишао је и на Селиште. Чисто га је гладио очима. У таком моменту сећао се увек своје деце. Опет ће зато њино бити, мислио је.

Тако је 3½ године трајало. Онда је умро стари гроф. После погреба на 8 дана, добио је чика Богдан неко писмено. Једва је веровао очима, кад је видео да је Селиште опет његово.

Сутра дан је отишао у дворац. Још је све у жалости било. Нису га хтели пустити. Али дотле је наваљивао, док га нису пустили пред младог грофа.

— Дошао сам због земље. Та овај, због Селишта.

Гроф га је са љубопитством гледао. Видело се да је већ чуо о чича Богдану.

— Дошли сте да је у посед примите?

— Донео сам новце.

— Новце? На отац Вам је поклонио.

— Знам, али није то тако! Земља је продата за 3200 форината. Ево 2200 форината, не фали ни крајцаре. 1000 форинти интабулираћемо. Сад немам више новаца.

— Шта хоћете? Ваљда тек не мислите, да ћу за ту земљу новац узети, што је ваша?

— Ја незнам, већ тако сам ја пре 3 месеца смислио, јер земљу волем, па сад ћу је поштовати.

Новце је оставио тамо на столу. Залуд су га натраг звали! Није ни главе окренуо.

Мол, 1905. Превео:

Уја.

Варшава, 17. октобра. Савет политехничког института, увиђајући немогућност да настави рад поред ових нереда, а не надајући се, да ће мир ускоро успоставити, предлаже у циљу повчане уштеде, министру финансија, да затвори институт и да стави особље на расположење.

Ревељ, 17. октобра. Јуче око 2 сата по подне отпочели су раднички нереди; страјкачи су провалили продавнице алкохолних пића и трговине с оружјем; оружје је попљачкано; у вече је варош била у потпуној помрчини. Разорен је један део железничке пруге. Војска чува државне зграде. Сада пале продавнице алкохолних пића; по улицама су гомиле радника; чује се пуцање из пушака. Поред свега тога улице су пуне шетача, чак и дама.

Петроград, 17. октобра. Кијевски и Одески листови веле, да нису у стању да доносе извештаје о догађајима у правој светлости, па зато престају изилазити.

Телеграфска веза од Томска према Истоку прекинута је.

Хамбург, 17. октобра. „Хамб. Нахрихтен“ јављају из Петрограда: Оба пољска пука у Лоју јуче демонстративно отказаше послужност и *заробише официре.* Командант пука је *стрељан.*

Хелзингфорс, 17. октобаа. Финландски пукови су ступили у *отворену побуну.*

Берлин, 17. октобра „Локаланцајгеру“ јављају из Петрограда: Овде се пронео глас о *страшној катастрофи на Црном Мору.* Веле, да се на оклопници *„Князь Потёмкинъ-Таврическій“* догодила ужасна *експлозија,* да је брод потонуо, а поморски министар, вице-адмирал *Бирилев*, који је командовао ескадром, да је заједно с бродом *потонуо.* Појединости се до сада нису могле никако дознати.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Положај у Угарској.

Будимпешта, 18. октобра. Мађарска либерална странка примила је Тисин предлог, по коме странка не одобрава владин програм и неће потпомагати владину акцију, која иде за остварењем и тог програма.

Будимпешта, 18. октобра. Саски заступници решили су, да и даље остану у либералној странци, јер не виде разлога, који би их приволевао да напусте свој положај.

Догађаји у Русији.

Одеса, 18. октобра. Чује се, да су се морнари руске црноморске флоте, која је отпловила у Малу Азију, побунили.

Петроград, 18. октобра. Синоћ је објављен царски указ, којим се гроф Вите именује за министра-председника, владавинске функције се упрошћавају, допушта се законодавна Дума и проширује се бирачко право.

У Русији страјкује до 7 милијона радника, који, већином наоружани, приређују опходе. Из провинције непрестано стижу вести о ширењу устанка, а особито у Риги, Ревељу и Одеси.

Петроград, 18. октобра. Царев манифест дозвољава неповредивост и слободу вере и речи, слободу удруживања и збора. Сви народни сталежи, који су до сада били искључени из бирачког права, постају бирачи за Думу. Ниједан закон не може важити без пристанка Државне Думе. Народу ће се зајамчити надзор над законитошћу поступака власти. Манифест је у поноћи објављен. Велика гомила света викала је: „Живела слобода!“ и позивала је војничке патроле да се врате у касарне. Варошка Дума послала је цару телеграм, у коме га поздравља, што је објавио жељену слободу.

Варшава, 18. октобра. Манифест је учинио најдубљи утисак. Људи су један другог грлили и љубили од радости. Патроле су отишле у касарне. Руски официри учествоваху у радости.

Петроград, 18. октобра. На железницама почиње да се завршује страјк.

Хелзингфорс, 18. октобра. Овдашњи и виборшки радници закључише да отпочну општи страјк.

Новосадска пијаца.

Извештај од 18. (31.) октобра 1905.

Нова жита.

Пшеница	I. квалитета	—	К	16·— п.
„	II. „	—	„	15·— „
Зоб	— — —	—	„	13·— „
Јечам	— — —	—	„	13·60 „
Кукуруз:	— —	—	„	—·— „
„	окрњен (стари)	—	„	16·60 „
„	нови	—	„	13·— „

Довози: слаби.

Расположење за куповање: добро.

Продато је: 160 мц. пшенице; 50 мтц. зоби, 30 мтц. јечма и 200 мтц. кукуруза нова, 10 мц. кукуруза стара.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили	— — — — —	60—66	п.
Свињи тешки	по кили — —	К 1·—04	„
„ средњи	„ „ — —	К 1·—	„
„ лаки	„ „ — — — —	—98	„
Теоци по кили	— — — —	К 1·—	п.
Овце по пару	— К 18—26 — —	——	К
Кљукане гуске по кил.	1 круна	——	пот.
Јаја 6 ком.	— — — — — — —	40	пот.

Вариво.

Ново.

Пасуљ бели	— — —	К 26·—	п.
„ жути	— — —	„ 34·—	„

Расположење за куповање: живо.

Довози: умерени.

Продато је: 10 мтц. била и 5 мтц. жута пасуља.

Стара жита.

Пшеница	I. квалитета	—	К	—·— „
„	II. „	—	„	—·— „
„	наполица	—	„	—·— „
Зоб	— — —	—	„	00.91 „
Јечам	— — —	—	„	—·— „
Кукуруз у клипови		—	„	—·— „
„	окрњен	—	„	—·— „

Довози слаби.

Расположење за куповање: умерено.

Продато је: 50 мц. кукуруза.

Извештај филијале Српске Банке у Будимпешти од 17. (30.) октобра 1905. **Данас је продато у готовој роби: Нова жита.** *Пшенице пошиске:* 7650 мтц., по К 17·55—18·15; *Х. М. Вашархељске:* —·— мтц., квалитета —·— по К 17·65; *Будимпештан.* околине: 10500 мтц., по К 17·20—18·10; *Банатске:* —— мтц., по К —·——·—; *Бачке:* 500 мтц., квалитета —·——·— по К —·—; *Сентомашке:* —— мтц., квалитета по К —·——·—; *Т. Бечејске:* —— мтц., — по К —·——·—; *Сп. Бечејске:* —— мтц., —·— по К —·—; *В. Бечкеречке:* —— мтц., — по К —·——·—; *Панчевачке:* —— мтц., квалитета —·— по К —·——·—; *Магазинске:* —— мтц., квалитета —·— по К —·—. —·— *(Све цене за 3 месеца.) Јечам:* 1500 мтц. по К 15·—; *Зоб:* 600 по К 14·40—14·60. *Раж:* 550 мтц. по К 13·42—13·85. (за готово паритет Будимпешта). *Кукуруз:* 800 мтц. по К 16·——·— (за готово).

Закључци.

Пшеница за април 1906.	„	17.26—17.38
Раж за април 1906.	„	14.44—14·46
Зоб за април 1906.	„	13.70—13·72
Кукуруз за мај 1906.	„	14·——14·20
Репица (Kohlreps) за август 1905.	„	—.——.—

После подне.

Пшеница за април 1906. . . .	„	17.18—17.20
Раж за април 1906. . . .	„	14.38—14·40
Зоб за април 1906. . . .	„	13.60—13·62
Репица (Kohlreps) за август 1905.	„	—.——.—
Кукуруз за мај 1906.	„	13.96—14·98

Иноземство: Америка и остале државе непромењене.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**

Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

ПРОМЕСЕ

Бечко-комуналних срећака

Главни згодитак

К 400,000·—

1 згодитак од К 20.000·— 1 згодитак од К 10,000·— 5 згодитака по К 2000·— и 12 згодитака по К 500·—

Жребање 2. новембра. Цена К 15·—

издаје:

Мењачница Централног Кредитног Завода у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе кад се поред цене пошаљу још 35 пот. за поштарину. 489 6—

830. szám. 498 1—1

bv. 1905. vhtó.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a zsablyai kir. járásbiróságnak 1905. évi V. 310/3. számu végzése következtében Dr. Szlezák Lajos ujvidéki ügyvéd által képviselt Ujvidéki takarékpénztár javára Milosev Rada, Sokicza, Milivoj és Pája ellen 260 K s járulékai erejéig 1905. évi szeptember hó 29-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 2725 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 13 drb. sertés, 10 métermázsa búza Milosev Rádánál, 1 gárnitur gözmozdony, cséplőgép felszereléssel $^1/_3$ részben Sokicza, Milivojnál a szállásukon zsablyai határban nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a zsablyai kir. járásbiróság 1905. évi V. 310/4. számu végzése folytán 260 K tőkekövetelés, ennek 1905. évi január hó 25-ik napjától járó 6%-os kamatai, $^1/_3$% váltódij és eddig összesen 63 korona 70 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig az árverés alperesek zsablyai szállásukon leendő eszközlésére **1905. évi november hó 13-ik napjának délelötti 10$^1/_2$ órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Zsablyán, 1905. évi október 28-ik napján.

Szaghmeister Dániel
kir. bir. végrehajtó.

ИНЖИЊЕРСКИ БИРО

браће Матића

дипл. инжињера

у Панчеву

прима грађевинске и инжињерске послове. 232 6-8

НОВООТВОРЕНА

КОНФЕКЦИОНА РАДЊА

ПАНТЕ СПАИЋА

У НОВОМ САДУ

у кући госп. АРСЕ ПАЈЕВИЋА, књижара, Дунавска улица бр. 36. препоручује велики избор готова одела за ГОСПОДУ, ДЕЧАКЕ и ДЕЦУ **најновијег кроја** **женске конфекције** за госпође и госпођице.

Цене јефтине и строго утврђене.

487 2—70

ЈОРГАНИ.

Молим поштовање Српкиње у месту и са стране, да ме поверењем у поручбини

ЈОРГАНА

удостоје, јамчим за најбољу израду као и најумеренију цену.

С поштовањем
ЗОРКА МИЛИЋЕВА
Нови Сад, житна пијаца бр. 3.

460 11—30

КАШАЉ!

Ко на овај не пази, греши против сопственог тела!

Кајзерове грудне карамеле

с три јеле.

Лекарски опробане и препоручене против кашља, промуклости, катара, крвавости и катара у ждрелу.

4512 пот. овер. сведоџаба доказују, да оне одржавају оно, што обећавају.

Пакет по 20 и 40 потура код: *Оскара Клајна,* дрог. код Црв. Крста у Н. Саду. *Омера Попова* у Карлову. *Д. Коде посл. Гула Винкле* у Н. Саду. *Љ. Стефановића син* у Н. Саду. *Симона Скендеровића* апотека у Апатину. *К. Пероша* апотека у Бавaништу.

479 2—24

Комитоариста

који српско-хрватским и немачким језиком како у речи тако и у писму потпуно влада, **тражи се** да одма ступи.

Понуде, са преписом сведоџбе и с ознаком, колико плате тражи, имају се послати потписаном.

Фрићеш Сердахељи
Банкарска, мењачка и комисиона радња
497 2-2 **у Земуну.**

Ко срећака

кр. уг. прив. класне лутрије

ЖЕЛИ ДА КУПИ

и полаже важности на свезу, што пружа

ПРВУ, НАЈВЕЋУ СИГУРНОСТ,

нека се у сопственом интересу обраћа на

Националну мењачницу деоничарско друштво (Nationale Wechselstuben Actien-Gesellschaft) (Budapest, Andrássy-Strasse 9).

где је, као што се **може доказати,** до сад више од **16 милиона Круна добило.**

490 1—6

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“.

Штампарија деоничарског друштва „Браника“.